

відокремленості від рідних місць та домівок. Біженці мають нагальну потребу вирішувати проблеми, пов'язані зі збереженням своєї ідентичності в умовах кризи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Криза особистісної та соціальної ідентичності біженців: емпірична розвідка. URL: https://www.researchgate.net/publication/365615536_Kriza_osobistisnoi_ta_socialnoi_identichnosti_bizenciv_empiricna_rozvidka
2. Axiology. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/axiology>
3. What is Axiology? Meaning, Types & everything more! URL: <https://www.atrionuniversity.edu.in/what-is-axiology/>

Ірина ПОТІШНА

*Здобувачка другого освітнього рівня вищої освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, Україна
irynapotishna@gmail.com*

Ірина ФОМЕНКО

Здобувачка другого освітнього рівня вищої освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, Україна

РЕЛІГІЙНІ ЦІННОСТІ В ЖИТТІ НАСЕЛЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

*«Релігія трансформуватиметься,
бо їй доведеться відповідати на кризові виклики»
Х. Казанова*

Релігія – світогляд, який створює певну картину світу і в той же час формує систему цінностей, а релігійне тлумачення світу є засобом орієнтації в ньому людини та формування її поведінки, набуття нею життєвого смислу. Завдяки віровченню гармонізується свідомість віруючої людини, що надає підтримку їй в повсякденному житті. Адже знання людиною відповіді на питання, навіщо вона живе, у чому сенс, що робить її сильнішою – допомагає подолати життєві труднощі, страждання та гідно прийняти смерть [8].

Історія свідчить, що численні релігійні вірування і культу – продукт суспільного розвитку, який відображає у своїх специфічних вченнях і

доктринах суттєві риси різних соціальних епох. У зв'язку з цим сформувалось велике різноманіття конфесій у світі, в тому числі і в Україні. Як повідомляє Велика Українська Енциклопедія, «станом на 2020 у країні діють понад 120 деномінацій і релігійних рухів» [7].

Тернопільська область – одна із класичних багатоконфесійних регіонів. Станом на 2022 рік зареєстровано 1770 релігійних громад, що належать до 23 релігійних напрямів та течій [4]. Таке розмаїття безумовно є свідченням того, що релігія – універсальне духовне явище в житті суспільства. Проте в досліджуваному регіоні воно має й історичні причини. Так протестантизм на Волині толерували Радзиви́ли ще з XVI ст. Насильне навернення у православ'я на Кременеччині проводила Російська імперія після 1831 р. На інших територіях області були умови для розвитку різних течій, але населення віддавало перевагу греко-католицизму.

Завдяки вірі, суспільство й окремі індивіди знаходять сенс у житті, знімають психологічну напругу та формують уявлення про майбутнє. Згідно опитуванню центру Разумкова, «із початком повномасштабної російської агресії частка громадян, які визнають себе віруючими, зросла з 68% наприкінці 2021 року до 74% у листопаді 2022 року. Зростання частки віруючих порівняно з 2021 роком відбулося насамперед за рахунок Центрального регіону (з 63,5% до 76%.))» [5].

Одним із способів задоволення релігійних потреб населення є відвідування святих місць. На території Тернопільської області діє низка відпустових місць, що користуються популярністю серед паломників. Найвідоміші з них – Зарваниця, Язловець та Почаїв, що приваблюють відповідно прихожан Української греко-католицької, римо-католицької та православної церков. Окрім них є ціла низка менш відомих регіональних центрів. Їх відвідують не лише з духовною метою, а з освітньою. Оскільки серед вірян останнім часом набуває поширення релігійний туризм. Його підтримує Церква і радо сприймають громади.

Відбуваються масштабні щорічні прощі греко-католиків та православних до вище згаданих місць. Протестантські церкви практикують зустрічі у вигляді масових концертів у зимовий період у Тернополі. На таких заходах прихожани мають змогу попросити прощення та отримати благословення.

В наші дні ще більшої актуальності набули духовні центри та церкви, оскільки вони стали джерелом цінностей, які допомагають із визначенням сенсу життя. Саме священні тексти стали інструментом для позитивного моделювання поведінки людей, тобто своєрідним соціальним регулятором. Це стосується не лише окремих особистостей, а й широких мас,

спроможних визначати напрямок розвитку подій. Нині християнські осередки перебрали на себе волонтерську місію, оскільки надали прихисток біженцям, забезпечили їх харчуванням, речами першої необхідності та медичною і психолонічною підтримкою не залежно від віросповідання. Правильно підмітив координатор співпраці з релігійними спільнотами ДЕСС Вячеслав Горшков: «Війна – потужне випробування для релігійних спільнот, оскільки вона вимагає дієвого прояву власної віри в надзвичайно екстремальних умовах. Війна показує чого варта наша віра, наша релігійність та духовність, наскільки вони щирі та справжні. Коли біль та страждання охоплюють все наше суспільство, тоді яскраво проявляється правдивий сенс існування численних релігійних спільнот» [6].

Марійський духовний центр у Зарваниці – центр духовного вишколу. Для молоді зведено спеціальний релігійний центр. А школярі під час літніх канікул відпочивають і духовно збагачуються у дитячих таборах. Протягом літа у зарваницьких таборах відпочивають до 3 тисяч дітей з усієї України. Також у духовному центрі розташований сиротинець, будинок для людей похилого віку, школа мистецтв, центр медичної реабілітації, музей давнини, дитяча недільна школа, музична, хорова, літературна студії та студії народних ремесл, лікарня. Центр робить вагомий внесок у розвиток національної духовності [1, 2].

Язловецький жіночий монастир перетворився в осередок культури і поглибленої релігійності. З початку повномасштабного вторгнення агресора в Україну монастир став домом для внутрішньо переміщених осіб і прихистив понад сотню осіб із Харкова та Миколаєва. В основному це матері із дітьми, які через війну евакуювалися зі своїх домівок. Сестри щодня турбуються про мешканців аби кожен з них почувався у комфорті, безпеці та був забезпечений усім необхідним.

Як повідомляє спільнота сестер-непорочниць на своїй сторінці Facebook, вони морально допомагають переселенцям: заохочують до молитви, допомагають дітям відчути щасливе дитинство, надихають розмовляти українською. Двері Язловецького монастиря відкриті для туристів та вірян різних конфесій. Тут можна просто відпочивати та надихатися природою, можна молитися та відвідувати реколекції. У стінах монастиря сестри облаштували кімнати для туристів та паломників на кшталт сучасних хостелів. Тут є умови для комфортної ночівлі, а також можуть смачно нагодувати. Нічліг та харчування платні, оскільки ці кошти йдуть на існування монастиря.

Почаїв вважається одним із найбільш православних центрів, тут знаходиться Свято-Успенська Почаївська Лавра. Сюди щороку приїжджали велика кількість віруючих, щоб знайти спокій та відповіді на важливі питання, а також туристів, щоб оглянути шедеври архітектури. З 2022 року потік туристів різко знизився через специфічну позицію УПЦ, яка орендує комплекс споруд.

Протестантизм в Тернопільській області представлений різними деномінаціями. Багато із них долучилися до волонтерського руху, який об'єднав представників різних конфесій. Віруючі надають гуманітарну допомогу переселенцям. До прикладу, Тернопільське обласне об'єднання церков євангельських християн-баптистів у розпал війни приймало по 1500 людей кожного дня. Зараз в приміщеннях баптистських церков області на постійній основі проживає понад 200 осіб. Євангелістами було створено платформу «Міський центр турботи», де щодня відбуваються різні події для дітей, жінок, сімей, а також можна отримати безоплатну юридичну допомогу, продуктові набори, одяг, ковдри та постільну білизну. В м. Тернополі було створено християнський координаційний гуманітарний штаб, який об'єднав благодійний фонд «Світло Реформації», церкву «Філадельфія», церкву ХВС.

На передодні Дня сім'ї 2022 року відбулася нарада Комітету по святкуванню дня родини, на якій зібралися представники релігійних конфесій та місцевої влади, де було обговорено подальші кроки у допомозі як місцевим мешканцям, так і новоприбулим. Також із початком повномасштабного вторгнення Росії запровадили молитовні сніданки, які об'єднують представників громадського та політичного сектору, духовенства, депутатів, культурних діячів, волонтерів, сім'ї загиблих Героїв, лідерів молодіжного середовища та представників бізнесу [9]. А також у Міжнародний день захисту дітей з ініціативи громадської організації «Відповідь» на Театральному майдані Тернополя пройшла спільна молитва за дітей за участі як ортодоксальних, так і нових церков.

Одним із видів виховання християнських цінностей є залучення молоді до різноманітних заходів, які відбуваються при церквах: екскурсії, табори, еко-акції, сімейні свята. До прикладу, Архикатедральний собор Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці на базі храму створив музей «Сакральний Тернопіль», де відбуваються екскурсії присвячені історії міста не тільки в контексті релігійному, але й історичному та культурному, який можуть відвідувати представники різних вірувань. У церкві Святого апостола Петра щороку встановлюють найбільшу шопку України, до якої

приїжджають туристи з всієї країни. Майже при кожній парафії діють дитячі табори для різної вікової категорії.

На сучасному етапі релігійні цінності займають важливе місце у житті населення Тернопільської області. Більшість жителів є віруючими і належать до одного із напрямів християнства. Кожен із традиційних християнських напрямків має на території області паломницький центр. В умовах широкомасштабної війни значення релігії зросло ще більше, адже вона допомагає протистояти випробуванням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрушків Б. М. Зарваниця – Святиня Землі Української. Тернопіль: Підруч. і посіб., 2000. 192 с.
2. Войтюк З. Зарваницька Матір Божа в процесах духовного та національного відродження України. *Конфесійне багатоманіття України в контексті духовного і національного відродження*. Тернопіль, 2007. С. 125–128.
3. Гудима А. Почаївський монастир в контексті історії та духовності українського народу. *Українське релігієзнавство*. 1996. № 1. С. 32-35.
4. Матеріали Департаменту культури та туризму Тернопільської обласної військової адміністрації.
5. Війна і Церква. Церковно-релігійна ситуація в Україні 2022р. (листопад 2022р.). URL: <https://is.gd/w72GSR>
6. Релігійна свобода в умовах агресії РФ проти України: експерти про досвід 2014-2022 років. URL: <https://dessa.gov.ua/roundtable-18-march-2022/>.
7. Релігія в Україні. URL: <https://is.gd/sB78af>
8. Релігія та її значення в суспільстві. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/relig/21066/>.
9. Тернопільська міська рада. URL: <https://ternopilcity.gov.ua/news/66396.html>.